

Dagmar Šímová

Dagmar Šímová

roz. Deimlová

Praha

Česká republika

Rozhovor pořídila: Lenka Kopřivová

Období vzniku rozhovoru: březen - květen 2006

Paní Dagmar Šímová je další z dětí, které za záchranu svého života vděčí Nicholasi Wintonovi [1](#). Své dětství strávila v poklidném malém městečku obklopeném horami a velice ráda a poutavě dokáže vyprávět o tom, jaké všechny možné i nemožné lumpárny v něm prováděla. Paní Šímová byla pěkné kvítko... Bohužel válka tuto část jejího života ukončila a válečné léta strávila v anglickém exilu. Jakožto neteř významného diplomata měla velice blízko k československé politické emigraci a nejedna její vzpomínka se váže k čelným politikům československého státu. Po návratu do vlasti a po Únoru 1948 ovšem na tyto své známosti a na rozhodný odpor vůči komunistickému režimu doplatila a mimo jiné byla vyhozena z vysoké školy... Poválečné období paní Šímová nechtěla příliš rozebírat, a tak v příběhu převažují vzpomínky na šťastná a bezstarostná léta jejího života.

[Rodina](#)

[Dětství](#)

[Za války - Pobyt v Anglii](#)

[Po válce](#)

[Glosář](#)

Rodina

Rodina mého dědečka Hynka Deimla a rodina mé babičky Emílie Straussové pocházely ze stejné vesnice, z Dobřívi u Rokycan. Byly to jediné dvě židovské rodiny, které tu žily, a úplně se asimilovali v českém prostředí, které je obklopovalo. V Dobřívi nebyla ani synagoga, nejbližší byla v Rokycanech, a tu navštěvovali snad jednou do roka, když jeli do Rokycan na nákup. Normálně tam určitě nejezdili.

Dědeček Hynek se narodil někdy před rokem 1860, babička Emílie se narodila roku 1861. Oba pocházeli z domkářských rodin, to znamená, že měli nějaké to políčko, nějakou tu drůbež... Pravděpodobně měli sourozence, ale já vím jen o babiččinu bratrovi, protože po válce, když jsme se já vrátila z Anglie, byla jeho žena Ema Straussová jediná příbuzná, která válku přežila a u ní jsem potom nějakou dobu bydlela.

Dědeček byl velice podnikavý člověk. Jakožto nejmladší, dobře se učící syn byl poslán na gymnázium do Rokycan. A důležité je, že ve svých šestnácti letech nějak umělecky „vylepšil“ obraz císaře pána, cosi mu přimaloval. Snad dokonce ve škole. Byl z toho samozřejmě velký průšvih, a to i doma, protože rodina měla strach, co s nimi udělají. Tenkrát vládly dost přísné poměry. A tak se dědeček sebral a odešel pryč. Neměl s sebou ani korunu a po mnoha týdnech došel pěšky až do Hamburku, kde se nechal najmout jako sluha na lodi a odjel do Ameriky. V Americe pak žil poměrně

dlouhou dobu, dostal se do Chicaga, kde našel oblast, v níž nebylo možno dostat vůbec žádnou zeleninu. Tenkrát samozřejmě ještě nebyla auta, nic, tak on si vypůjčil peníze, káru a každé ráno vozil do té oblasti káru plnou zeleniny. Tím začal a postupně se vypracoval k vlastnímu velkoobchodu se zeleninou. Jenže když se chtěl oženit, chtěl si vzít Češku, proto si koupil zase lístek na loď, vrátil se do Dobřívi, oženil se s mou babičkou a otevřel krámk tam. Ve svém krámk pak prodával úplně všechno. Prarodiče bydleli v Dobřívi tak do šestadvacátého, sedmadvacátého roku. Když jsem se narodila já, bydleli už ve Strakonici, později se přestěhovali do Prahy.

Můj tatínek byl nejmladší ze sedmi dětí. Jeho nejstarší sestra Alberta zemřela jako velice mladá a dvě děti, které po ní zůstaly, pak vychovávala další jejich sestra, Malvína. Malvína se narodila v roce 1879 a zemřela 1942. Dále byla Žofie, ta se narodila 1880 a zemřela také 1942, pak Josef, narozen 1882 a zemřel 1944, následoval František v roce 1884, který zemřel jako dítě, potom Helena narozená 1888, zemřela 1943. Všichni sourozenci, tedy kromě těch, co zemřeli dříve, válku nepřežili. Až na Josefa, který měl ženu árijku, všichni zahynuli v koncentračních táborech. Josef ale zase pracoval proti Němcům, zatkl ho a zemřel ve vězení v roce 1944.

Můj tatínek Rudolf Deiml se narodil jako sedmé, nejmladší dítě 14. prosince 1889. Vystudoval v Praze medicínu, za první světové války sloužil na východní frontě v Rusku jako lékař, a potom si otevřel praxi ve Strakonici. Nějak si nepamatuji, že by mi říkal něco o svém dětství, ale pamatuji si na jednu historku z doby, kdy ještě nebyl ženatý. Hodně sázel na koně a míval celkem štěstí. Jednou se mu poštěstilo a vyhrál celkem víc peněz, za které si koupil malé autíčko, Aero nebo co to bylo. Jenže, nejenže neměl řidičák, neuměl ani řídit a teď kam to auto dát? Tak k mamince do Dobřívi. Nějaký kamarád mu ho tam dovezl, těsně před vesnicí tatínek vystoupil, vzal lano, přivázal na ně auto, lano hodil přes rameno a přitáhl ho domů. Recesista. To mi vyprávěl. A když si pak udělal řidičák a poprvé vyjel, narazil do krávy. Tu pak museli utratit. Babička lamentovala, samozřejmě, protože rodina ji potom musela zaplatit.

Tatínkova rodina, a maminčina zrovna tak, byla dokonale asimilovaná. Že by se dodržoval košer nebo něco takového, to určitě ne. Všechny tatínkovy sestry si vzaly za manžela Žida, Berta byla Baumlová, Malvína byla Schlessingerová, Žofie Steinerová, Helena Witzová. První žena strýčka Pepana [Josef] byla taktéž Židovka, měl s ní jednu dceru. Jeho druhá žena ale byla árijka, a proto strýček nešel do Terezína. Živil se jako obchodník a s tatínkem si byli velice blízcí, dokonce si i byli podobní. Teta Berta zemřela poměrně brzy a o její dvě děti se pak starala teta Malva [Malvína] a babička s dědečkem. Vlastně kvůli nim se prarodiče stěhovali, nejprve do Strakonice, kde už jsme bydleli i my, ti sirotci tam chodili na gymnázium, pak do Prahy, kam chodili na vysokou školu. Kromě tety Heleny, která bydlela v Chrudimi, všichni moji příbuzní bydleli v Praze. Dědeček zemřel v roce 1934. Já si ho pamatuji akorát, jak seděl v hnědém, koženém křesle a kouřil fajfku, takovou tu venkovskou. Babička byla taková normální žena. V Praze bydlela i má druhá babička, a tak vždycky, když jsem jela navštívit ji, navštívila jsem i tuhle babičku.

I moje rodina z maminčiny strany byla ryze česká, pocházela z východních Čech. Dědeček se jmenoval Arnošt Korbel a narodil se roku 1874 nejspíš v Novém Bydžově, protože tam bydleli i jeho rodiče. Dědeček zemřel v dvaadvacátém roce v Terezíně, byl tam jenom krátce. Babička se jmenovala Olga Korbelová, za svobodna Ptáčková, také se narodila v roce 1874, ale někde v nějaké vesnici na území Rakouska. Zemřela v Osvětimi v roce 1944. Babička a dědeček spolu měli tři děti, nejstarší byla má maminka Markéta, která se narodila 12. března 1903 v Novém Bydžově. Potom se rodina přestěhovala do Kyšperka, nyní Letohrad, kde se narodil 24. srpna 1906 Jan. Ten zemřel v

roce 1980 na Maltě. A nejmladší bratr se jmenoval Josef, narodil se 20. září 1909 a zemřel v roce 1977 v Denveru ve Spojených státech.

Můj pradědeček pracoval v Novém Bydžově jako přednosta stanice. Dědeček také pracoval u dráhy, ale moc dlouho tam nevydržel. Brzy se přestěhoval do Kyšperku, kde si založil obchod se dřevem. Bydleli hned naproti nádraží, na nádraží byly sklady a tam to dřevo prodával. V Kyšperku byla první sirkárna v Česku a dědeček jim dodával dříví. Potom si koupil akcie lomů z nedalekých Litic, pomalounku se vzmáhal, až se nakonec, někdy koncem dvacátých let, přestěhovali do Prahy, kde si na Spořilově otevřel obchod se stavebním materiálem. Nejvíc ze všeho jim pomohl Jiráskův most, protože komplet materiál, ze kterého je postaven, dodal můj dědeček. Někdy v třicátém čtvrtém roce jej otvírali, dědeček, babička a já jsme byli při tom, když se stříhala páska. V sedmdesátých letech most opravovali a ve Večerní Praze psali, jak se jim těžko rozbíjí ta vozovka. Tak jsem byla na dědečka pyšná, že tak kvalitní materiál dodal. Tenkrát ale prováděli jen nějaké menší opravy, takže most stojí dál tak, jak ho děda postavil.

Když jsem byla naposled v Letohradě, v roce devadesát devět, stala se mi taková dojemná příhoda. Na rodném domu strejčka Josefa odhalovali pamětní desku, přijel kvůli tomu můj bratranec z Ameriky, konal se nějaký koncert, byla slavnostní večeře a za mnou přišel jeden staříčkový pán. Prý za mlada tancoval často s mojí maminkou, ještě než se vdala. Prý maminka moc ráda tancovala. To je pravda, pamatuji si, že i ve Strakonických rodiče chodili na plesy do sokolovny, na šibřinky...

Dědeček s babičkou a se syny bydleli nejdříve ve velkém bytě ve Vršovicích, později, když synové odešli z domova, si vzali malý byt na Vinohradech. Ten Jan zůstal u dědečka v obchodě a ještě před tím, než se v roce 1932 oženil, poslal ho dědeček na zkušenou do Ameriky. Když se vrátil, přivezl mi z ní panenku, nádherného černouška v takové té sukni s trásněmi a s čelenkou. Byly mi tenkrát tři roky. Když jsem začala chodit do školy a naučila se číst, zjistila jsem, že na panence je napsáno Made in Czechoslovakia. Do té doby si toho nikdo nevšiml. Tak pak jsme už věděli, že mám z Ameriky českého černouška. No a ten druhý maminčin bratr, strýc Josef, šel jako nejmladší na studia. Vystudoval práva a pak pracoval na ministerstvu zahraničních věcí.

Nevím, kdy a kde se moji rodiče vlastně seznámili. Musela to být nějaká náhoda, když každý pocházel z jiného konce republiky. Ale svatbu měli v roce 1926 v Praze na Staroměstské radnici. V té době už tatínek bydlel a pracoval ve Strakonících, maminka se tam za ním odebrala. Já jsem se jim narodila 19. března 1928, má sestra Milena o čtyři roky později, 9. prosince 1932.

Dětství

Strakonice za mého dětství vypadaly podobně, jak vypadají teď. Ten střed města je stejný. Pořád tam stojí hrad, kostel, jenom most přes Volyňku zboursali. Vlastně před naším domem se Volyňka vlévala do Otavy, teď je to uděláno tak, že most přes Otavu jde i přes Volyňku. Tam, kde byla taková velikánská čtvrť malých domečků se zahrádkami, je teď betonové město paneláků. A taky uprostřed starého města, kde byla naše škola, je teď jako pěst na oko hnusná teplárna s hnusným vysokým komínem.

Tatínek nebyl ve Strakonících jediný lékař, těch tam bylo mnoho, ale dozajista měl nejvíc pacientů a byl velice oblíbený. Ještě dodnes, když se setkám se svými bývalými spolužačkami, vzpomínají na něj. Tatínek ordinoval doma. Byl ale také drážní lékař a míval nějaké hodiny v drážní ordinaci, a taky dělal školního lékaře. Tenkrát musel lékař všechno obsáhnout. Praktický doktor byl opravdu

praktický doktor. Uměl spravit zlomeniny, vytrhnout zub, porodit dítě. Poznat zápal plic. Ne jak teď, že když se někdo specializuje na pravé oko, levému nerozumí.

Bydleli jsme v domě, který tatínek nechal přestavět. Byl to cizí dům, ale tatínek v něm dal přistavět patro, které jsme měli celé pro sebe, čtyři pokoje, kuchyň a malá místnůstka pro služebnou. Okny jsme se dívali jednak na takové malé náměstíčko, jednak, z druhé strany, na Volyňku a strakonické fezární. Na tom náměstíčku byl parčík a v něm překrásná hospoda. Přízemní, pocházela někdy z doby kolem roku 1600, byla vyzdobena freskami a majitelé ji dědili z generaci na generaci. A za hospodou stála synagoga. Když přišli komunisti, zbourali jak synagogu, tak hospodu. Tu synagogu, dobře, to je mi jedno, ale tu překrásnou starodávnou hospodu... to jim nikdy neodpustím. A místo toho tam teď stojí parkoviště a obchodňák.

Moje sestra Milena byla téměř o pět let mladší. Na rozdíl ode mě byla hubená a měla kudrnaté vlasy. Také byla mrštnější, dokonce uměla i šplhat, to mi nikdy nešlo. Samozřejmě, venku jsme měla každá vlastní kamarádky, to jsme si spolu nehrály, ale doma jsem ji sekýrovala dost. Hodně toho ode mě zkusila, třeba jsme si hrály na školu a ona musela sedět s rukama za zády a podobně. Na druhou stranu jsem jí ale četla, to mě bavilo.

Oba rodiče hodně sportovali a nás ke sportu také vedli. Plavali, lyžovali... Vždycky, když tatínek skončil před obědem ordinaci, šel si zaplavat do Otavy, kousek od nás byl pod hradem jez. Když jsem přišla ze školy, chodila jsem s ním. Bylo to fantastické. Pod tím jezem na nás padala voda, prostě to bylo moc hezké... Také jsme měli ve Strakonících plovárnu, jmenovala se Na Podskalí a byla kousek dál po Otavě, chodilo se k ní pěšky zahradami. Tady jsem se naučila plavat a to ještě dřív, než jsem šla do školy. Nejdřív mě měl plavčík v takovém jakoby kruhu na tyči, pak na provaze, pak už jsem plavala v bazénu bez provazu a nakonec, to byla zkouška, jsem měla přeplavat Otavu tam a zpět. Plavčík jel vedle mě na lodičce a tatínek byl s ním, samotnou by mě nepustil. Zkoušku jsem zvládla a měla jsem z ní i nějaké osvědčení. Na jednom břehu Otavy byla restaurace, na druhém byl takový svah s pomníkem Čelakovského [Čelakovský, František Ladislav (1799 – 1852): český básník – pozn. red.], strakonického rodáka a vedle něho lavička. Později, už jako větší, jsme vždycky přeplavali Otavu, vylezli na tu lavičku a mávali rodičům na druhou stranu.

Tatínek byl turista a chodil s turisty na dlouhé výšlapy. Tenkrát byly v módě pumpky, tak je také nosil, měl turistickou hůl... Maminka s turisty nechodila, ale celá rodina jsme často podnikali výlety na kopce v okolí Strakonice, chodili jsme do lesa na houby... Tatínek velice věřil na hory. Byl přesvědčen, že je mnohem lepší strávit v létě týden na horách než třeba čtrnáct dní u moře. Obklopovala nás Šumava a hor jsme si užívali i v zimě. Já lyžovala od nějakých svých tří let. To jsem měla ještě takové lyžičky, v botách se dalo chodit. Byly takové čtverhranné, mělo to takové plíšky, vázání na kožený pásek a přezku vzadu. Skoro každou neděli jsme jezdili lyžovat na Kubovu Huť, to byla fantazie.

Pak jsem taky jezdila v zimě s babičkou do Harrachova, vždy stabilně do hotelu Bellevue. Tohle byla ta babička Korbelová a já ji zbožňovala, hrozně moc. Byla moc hodná, obětavá... Ještě než jsem začala chodit do školy, brávala mě s sebou na hory a dávala mě tam do lyžařské školy, ona sama nelyžovala, jen na mě dohlížela. Když mi bylo pět let, onemocněla jsem černým kašlem, tak to se mnou byla na horách šest neděl, abych se toho zbavila. A taky aby to nechytlo miminko, moje malá sestra. Co my jsme toho s babičkou na horách zažily... Jednou v létě jsme byli na horách všichni a já jsem zase bydlela v pokoji s babičkou. Byly jsme po obědě, ležely jsme na posteli a

najednou nám pokojem prolétl kulový blesk. Měly jsme štěstí, nic se nám nestalo, jenom mám z toho takový hororový zážitek.

Každou zimu jsem tedy byla jeden týden s babičkou na horách. Byly to takové moje jarní prázdniny, které jinak nebývaly. Pamatuji si, že jsem se jednou do školy vrátila krásně opálená. Ředitel samozřejmě věděl, co se mnou bylo, ale nedalo mu to, aby se mě nezeptal, ptal se totiž vždycky každého, kdo nějakou dobu chyběl. No, tak já mu řekla, že jsem byla nemocná. A on na to, že jsem určitě musela mít postel u okna, když jsem tak krásně opálená.

Ve Strakoniciích jsem vychodila obecnou školu, to je pět tříd. Chlapecké a dívčí třídy byly odděleny, ale budova byla stejná. Celkem mě bavilo tam chodit, moc jsem se nemusela doma učit. Všechno jsem pochytila ve škole a měla samé jedničky. Tak to bylo dobré. Akorát jsem měla problémy se zpěvem, protože já mám hluch, žádný sluch. Jenže já jsem strašně moc chtěla zpívat ve sboru, který tam byl, protože oni chodili zpívat při různých příležitostech. Až se jednou pan učitel nade mnou smíloval a řekl, že tam můžu být, ale můžu jenom hýbat pusou, nesmím vydat žádný zvuk. Tak jsem i já patřila do sboru.

Naše škola byla strašně moc stará. Ve třídách jsme ještě měly kachlová kamna. A před vstupem do budovy byly tři mohutné kamenné schody, na prostředním z nich jsme vždycky po škole s kamarádkami sedávaly a povídaly si. Když školu bourali, jedna z kamarádek, vzala trakař a ten prostřední schod si odvezla k sobě domů na zahradu. Ještě pořád ho tam má a když se sejdeme, tak si na něj sedneme a povídáme si dál. Tahle kamarádka nebyla místní, chodila do školy pěšky podél Volyňky z Radošovic. My, strakoničtí, jsme přespolečně vždycky strašně moc záviděly, protože když byla polední pauza, mohly zůstat ve třídě a tam řídit, kdežto my musely domů na oběd. Na komplet teplý oběd, ony měly jen patku chleba s medem a kouli másla, a přesto jsme jim záviděly.

Svačinu jsme si kupovaly hned naproti školy v mlékárně, za dvacet halířů rohlík a skleničku kyselého mléka. Vedle školy bylo papírnictví, kde prodávali také cukrátky, čili výborná příležitost, jak utrácet naše kapesné. Asi desítník [V r. 1929, kdy bylo zákonem stanoveno, že koruna československá (Kč.) 1Kč = 100 halířů, jako dosavadní jednotka měny československé, je hodnotou rovna 44,58 miligramu zlata – pozn. red.] nebo dva stál pendrek na gumičce, taková výborná věc, která pěkně vypadala i chutnala. Byla to kulička z pendreku, lékořice, a uvnitř ní zalitá tenká gumička, takže se s tím dalo točit. A pak se ten pendrek snědl.

Ve třicátých letech, když byla ta hrozná nezaměstnanost [2](#), byla ve Strakoniciích hrozná chudoba. Jak fezární, tak zbrojovka propouštěly a spousta otců přišla o zaměstnání. Protože byl tatínek lékař, byli jsme na tom materiálně lépe, a tak jsme vždycky ty moje spolužačky, které měly nezaměstnané rodiče, brali k nám domů na oběd. Maminka se služebnou vařily dvacet obědů denně. I když byl roztažený stůl, stejně jsme museli jíst na dvakrát, abychom se všichni vystřídali. Takto to trvalo asi tři roky, od pondělí do soboty, protože i v sobotu se tenkrát chodilo do školy.

Před válkou bylo na školách povinné náboženství. Každý na ně musel chodit podle toho, v jaké matrice byl zapsán. Já jsem tedy chodila na židovské, učil nás strakonický rabín. To byl takový krásný chlap. Mladý, s nádherným hlasem, měl malé děti, se kterými jsme si chodili hrát. Učil nás Starý zákon a hebrejštinu, z té si ale už nic nepamatuju. Z židovských svátků, které jsme slavili, mi nejvíc utkvěla v hlavě chanuka [Chanuka: svátek světla, rovněž připomíná makabejské povstání a opětovné zasvěcení chrámu v Jeruzalémě – pozn. red.], ta se mi celkem líbila. Chodili jsme se

světly po synagoze, dostávali cukroví... Ale doma jsme slavili i Vánoce a dokonce jsem chodila s kamarádkami jako družička na Boží tělo, to však pan rabín nikdy neviděl. Jednou se mi stal takový trapas. Měli jsme doma vánoční stromeček a já to považovala za samozřejmost, tak jsem, to bylo asi v první třídě, z velké lásky pozvala pana rabína, aby se k nám přišel na něj podívat. Samozřejmě nepřišel a ještě ke všemu byl hrozný. Tak tím skončila moje velká víra, i když na náboženství jsem musela chodit dál, bylo to povinné.

Ve Strakonicih žilo před válkou poměrně dost Židů, řekla bych, že možná i třicet rodin. Synagogu i rabína jsme měli vlastního. Komunita držela celkem pohromadě, takže moji rodiče měli poměrně dost židovských známých, se kterými se stýkali, ale měli i mnoho nežidovských přátel. Já jsem si samozřejmě nevybírala kamarády podle toho, jakého byli vyznání, ale mimo jiné jsem kamarádila s dětmi spolumajitele strakonických fezáren, Menkatorovými, to byli Židé. Bydleli nedaleko ve velkém domě, říkali jsme paláci, obklopeném zahradou. Menkatorovi měli celkem čtyři děti, ty starší dvě jsem sice znala, ale kamarádila jsem hlavně s těmi mladšími, dvojčaty, chlapcem a dívkou. Tohle byla jediná židovská rodina ve Strakonicih, která válku přežila komplet. Bylo to proto, že v roce 1938 jeli na prázdniny do Spojených států a když přišel Mnichov [3](#), už tam zůstali. Pak tam také byla nějaká smíšená manželství, tak když vynechám ty a budu počítat jen Židy, kteří prošli Terezínem [4](#) a dál nějakým koncentrákem, vrátili se tři muži a jedna žena. Dva byli sourozenci Ehrmannovi, statní dvacetiletí kluci, kteří se Němcům hodili na tu dřinu. Stejně to bylo i se Seidlem a s tou dívkou. Ten jeden bratr utekl do Kanady už v čtyřicátém pátém roce, druhému se to podařilo až v roce 1968 [5](#). Ta žena, Líba, emigrovala k nějakým příbuzným do Spojených států taky hned po válce, takže ve Strakonicih z původní komunity nezůstal nikdo. Nestojí už ani synagoga, na jejím místě je teď parkoviště a obchodní dům.

S mými kamarádkami jsme prováděly různé neplechy. Takové normální věci. Například, tenkrát neexistovalo jít ven bez čepice nebo bez takového kloboučku. Vzadu na kloboučku visely takové dvě stuhy a snad všechny ve třídě jsme měly kloboučky stejné. Pamatuji si, že jednou odpoledne jsme šly na procházku, daly jsme si ty stuhy dopředu a pak do nich foukaly. A na každého, kdo se po nás otočil, jsme potom ječely: „Koukáte telata na nový vrata!“ Jenomže se nám to podařilo před domem, kde bydlela paní učitelka. Ta se podívala z okna a bylo po parádě. Taky jednou v parku vysadili Masarykovu lípu. Vůbec jsme byli vychováváni v masarykovském duchu [6](#). No a kolem té lípy byla mříž, která ji měla chránit před poškozením. Já jsem jednou dovnitř strčila hlavu a následně ji nemohla dostat ven. Kdosi musel přijít a mříž přepilovat, tatínek pak platil opravu. Ten byl rád.

Tatínek se za nás vůbec dost naplatil. Za to všechno, co jsme provedly ve škole... Za ta různá rozbitá okna... Házely jsme papírovými koulemi a aby to lépe lítalo, dávaly jsme dovnitř kameny. Pak taky, to byla nádhera a dokonce jsme to měly se sestrou povolené, celou zimu stával před naším domem prodavač pečených kaštanů. Balil je do takových papírových kornoutů a my jsme mu se sestrou spouštěly z okna košíček, do kterého nám kornouty dával. Když šel tatínek potom domů, vždycky mu všechny kornouty zaplatil. Dodnes na to ráda vzpomínám.

S rodiči jsme hodně jezdili na výlety, i o prázdninách. To jsme trávili spoustu času v Liticích u Kyšperka. Babička jezdila s námi, bylo to tam nádherný. S babičkou jsem chodila podél Orlice takovou nádhernou procházkou, pak jsme přišly do morušového háje... to bylo krásné. V devadesátém devátém roce jsem Kyšperk (nyní Letohrad) znovu navštívila a s mým mužem jsme se vypravili podívat se i do Litic. Strašně moc jsem chtěla vidět znovu ten morušový háj. Našli jsme

dům, kde jsme bydleli, ten tam dokonce ještě stojí, a pak jsme šli a šli a mně bylo divné, že morušový háj pořád nikde. Moruše ani jedna, místo toho jedna chata vedle druhé. Tak jsem byla velmi zklamaná.

Někdy jsem také trávila část prázdnin v Česticích u Volyně u jedné vzdálených příbuzných z tatínkovy strany. Snad to byl bratr dědečka, to už nevím. Protože bydleli nedaleko, jezdili jsme k nim poměrně často. Žili na takovém zámku, kde měli statek s mlékárnou. Bylo to u nich fantastické. Jen jsem vystrčila ruku z pokoje a mohla jsem si utrhnout hrozen vína. Nebo jsem si vzala skleničku, šla do mlékárny a tam mi natekl jogurt. Já si do něj dala třeba džem a moc ráda na to vzpomínám. Jednou, léto před tím, než jsem začala chodit do školy, slavil ten můj pradědeček, nebo co to bylo, stoleté narozeniny. Sešlo se nás tam široké příbuzenstvo, tak padesát lidí, a seděli jsme u ohromně dlouhého stolu podle věku. Já jsem byla nejmladší, seděla jsem daleko od rodičů v čele stolu, naproti tomu pradědečkovi. Příšerně jsem se nudila. Oni přece jenom i ti, kteří seděli kolem mě a byli mi věkově nejbližší, byli o hodně starší. Nikdo se se mnou nebavil. Jíst jsem taky nemohla celou dobu, už mi z toho bylo skoro špatně. A tak jsem se začala houpat na židli. Jenže tam byly parkety a židle se pode mnou sklouzla. Jak jsem letěla, chytla jsem se ubrusu. Ubrusu tam bylo samozřejmě víc, ale ten jeden dlouhý, co byl přede mnou, jel se mnou se vším všudy. Naštěstí ho někdo duchapřítomně chytil, takže toho tolik nespadlo, ale stejně. Já jsem se bouchla do hlavy, začala jsem ječet, pak mě vzal tatínek, div ne za krk, a vyvedl mě ven. To si pamatuji jako dneska, jak jel ten ubrus se vším všudy se mnou.

Do zahraničí jsme s rodiči nejezdili. Víím, že oni byli sami jednou na dovolené v Itálii, ale to nás, mě a sestru, hlídala babička. Jak jsem říkala, že babičku jsem zbožňovala, dědečka, tatínka maminky, jsem se zase hrozně bála. Ten byl ze všech příbuzných nej přísnější. Mám taky několik zážitků, které jsem u nich zažila. Ještě pořád slyším, jak strašně dlouho pozdě v noci zvonil telefon, než se teda konečně někdo vzbudil a vzal ho. Pak jsem slyšela dědečka, jak říká: „Děkuji, přijedu.“ Volali mu, že jeho bratra, strýčka Maxe, ředitele banky v Teplicích, srazil vlak. Od tohoto strýčka Maxe dostala maminka jako svatební dar obraz, který visí v mém obývacím pokoji. To je zase taková historka. Strejček byl svobodný, bezdětný a za první světové války se seznámil s ruským malířem, který byl vězněn v zajateckém táboře v Teplicích. Zajatci na tom byli velice špatně, jednak byli špatně živeni a jednak taky se s nimi nezacházelo moc dobře. Tak ani nevím, jak se tedy strýček s tím malířem seznámil, ale pak mu kupoval plátna, štětce, jeho obrazy prodával a peníze mu zase dával. Tři obrazy strýček od něho dostal, aby je měl jako svatební dar pro své synovce a neteř.

S dědečkem jsem se dostala dvakrát v životě do konfliktu. On měl psa, foxteriéra, kterého miloval nadevše. Já jsem ho měla taky ráda a pes měl taky rád mě, a právě to bylo to, pořád si se mnou chtěl hrát. To už tenkrát bydleli prarodiče na Vinohradech, já jsem si chtěla číst, ale on mi pořád nosil balónek nebo něco, abych mu to házela. Tak už mě to otravovalo, proto jsem ho dala na vodítko a to jsem přivázala na kliku u dveří. Jenže pak přišel domů dědeček a zjistil, že jeho milovaný pes je týraný. Tak mi zabavil knížku, přivázal mě za nohu ke stolu a nechal mě tam až do večera. Já jsem ječela a babička se ke mně nesměla ani přiblížit, aby mě odvázala. Tak to byl jeden konflikt. Druhý se konal při posledním předválečném všesokolském sletu [7](#) v roce 1938. My jsme všichni byli sokolové a na sletu jsem měla dokonce cvičit. Dědeček se chodil na program dívat a mě vzal s sebou. Moc mě nebavilo se na to dívat, bylo to samé cvičení, které jsem všechno znala nazpaměť, bylo to secvičeno na městských, okresních a krajských úrovních. No a tak jsem se tam zase nudila, ale zaujal mě rozhlas, který co chvíli hlásil, že se ztratilo to a to dítě a to a to se zase

našlo, ať si ho rodiče vyzvednou tam a tam. Mně to strašně zaimponovalo. Tak jsem dědečkovi o přestávce utekla a nechala jsem se nahlásit, aby si pro mě přišel. Což teda přišel. Ale ne hned, až po konci programu, já jsem se „ztratila“ už o přestávce. Vzal mě do taxíku, jeli jsme domů a za celou dobu nepromluvil ani slovo. Já jsem viděla, že je vzteklý doběla. Trest přišel až doma, byla jsem zavřená v koupelně.

Dědeček by ale nikdy neuhodil. Ani od rodičů jsme nebyly bity. Můj táta mě uhodil jenom jednou v životě a to jsem si to opravdu zasloužila. V tom paláci Menkartů byl domovníkem a zároveň pracoval jako šofér otec jedné mé kamarádky, která se mnou chodila do školy. Dívka jela na kole a srazil ji nákladák, měla rozbitou hlavu. Její tatínek, pan Broulím, ji nesl přes most v náručí do tátovy ordinace, já to viděla z okna a běžela jsem dolů odemknout. Táta nebyl doma, ale věděla jsem, že musí do půl hodiny přijít, protože měl mít odpolední ordinaci. Viděla jsem, že jí tekla krev, že má rozbitou hlavu, a tak jsem jí to začala ošetřovat. Protože já jsem přece chtěla být lékařka, až budu velká. No, tak samozřejmě, tátu můj zákrok rozrušil, protože jsem jí mohla ublížit. Tak mě pak teda seřezal, abych si pamatovala, že dokud nebudu dostudovaná, nikoho léčit nemůžu. To jsem si opravdu zasloužila. Tenkrát jsem si myslela, že budu studovat medicínu. Později jsem zjistila, že bych asi omdlívala, v pitevně, všude, takže mě to pustilo. Ale v tom věku... táta byl můj velký vzor, byla jsem přesvědčená, že budu jako on a že už vím, co a jak mám dělat. Táta té kamarádce pak hlavu sešil, musel ji kvůli tomu oholit a to ji moc mrzelo, protože měla krásné vlasy. Vlasy jí dorostly, ale představte si, když jsem se po válce vrátila do Strakonice, byla závislá na drogách, sedmnáctiletá dívka... Hodně brzy zemřela. Já tehdy ještě ani pořádně nevěděla, že něco takového existuje.

Doma jsme měli vždycky hodně knížek a mě čtení moc bavilo. Vlastně to byla asi moje nejoblíbenější činnost. Vůbec nejvíc mě zajímaly Staré pověsti české. A pak jsem četla takové ty dívčí romány, které dnes už nikdo nezná. Růže z Kavkazu, Mezi družkami... To bylo o Gruzínce, která se jmenovala Nina Džavacha Ogli Džamata. I když mám špatnou paměť na jména, její jméno si budu pamatovat do smrti. Vyprávění zachycovalo její život od dětství až po dobu, co byla babička, byly to takové tlusté bichle a do svých jedenácti, než jsem odjela do Anglie, jsem přečetla všechny. Samozřejmě jsem četla dětské knihy, Broučky, Marbulínka, to jsme milovali... i když v deseti letech jsem tím už téměř pohrdala. Zajímavé je, že mě nebavil Kája Mařík [8](#), toho jsem nedočetla.

Tatínek byl malý, tlustý, plešatý. U svých pacientů byl velice oblíbený a měl jich hodně. To ovšem zavadalo příčinu k zášti ze strany těch, kteří mu záviděli. Byl tam ve Strakonici takový jeden doktor, který moc pacientů neměl, ale předtím, než přišli Němci, byla nevraživost víceméně latentní. Snad bych to nazvala konkurenčním bojem. Když pak přišli Němci, spojil se tento doktor s primářem strakonické nemocnice, to si asi dovedete představit, co to bylo zač, když se za Němců stal starostou Strakonice, a zařídili, aby byl táta vyhozen z lékařské komory. V té době už jsem ale já byla pryč, dozvěděla jsem se to až po válce. Tatínek tedy zkušenosti s antisemitismem nepochybně měl, i když do války to bylo ve Strakonici relativně dobré. V podstatě tam antisemitismus neexistoval, vím jen o jedné, vyloženě antisemitské rodině. Já jsem věděla, že jsme jiného náboženství, ale že bych se setkala s nějakým nepřátelským projevem? Ve škole ne, tam se na to, kdo je jakého náboženství, nehrálo. Jen třeba bych moc ráda chodila do skautu, ale tam mě jako Židovku nechťeli. Skaut, přinejmenším ten strakonický, byl velice antisemitská organizace. Tak to mě mrzelo.

V roce 1938 šel dědeček do důchodu. Už to taky vypadalo všelijak, Hitler byl v plném proudu, tak se dědeček se strýčkem rozhodli, že ten velkoobchod na Spořilově prodají. Strýček potom odjel zakládat stavební továrnu do Anglie, jeho rodina jela za ním a už tam zůstali. Když byl za války Londýn bombardovaný a tolik lidí přišlo o střechu nad hlavou, bylo třeba rychle stavět a proto můj strýček Jan vynalezl paneláky. To se dalo rychle stavět. Takže všechny tyhle zrůdy má na svědomí můj strýček. Jenže v Anglii to brali jako provizorium a už to dávno zbourali. To jenom tady nám to ještě straší. Ten druhý strýček, Josef [Korbel, Josef (1909 – 1977): pův. příjmením Körbel. Český diplomat a politolog. Otec Madeleine Albright – pozn. red.], v té době před válkou v Praze už ani nepobýval, pracoval jako atašé v Bělehradě.

O Hitlerovi se mluvilo už dlouhá léta. Každý měl strach, pochopitelně. My jsme měli ve škole povinnou němčinu jako druhý jazyk, tak já jsem se jí nechtěla učit. Vždycky jsem říkala, že se nebudu učit jazyk... Pak přišli Němci a bylo to horší a horší. Pamatuji se, jak toho 15. března 1939 [9](#) chumelilo, strašně chumelilo. A Němci jeli přes ten most. Pořád to mám před očima, jak je zima, chumelí a Němci přijíždějí do Strakonice.

Ve Strakonicih nějací Němci samozřejmě žili už před válkou. Já jsem jich neznala moc, ale jeden bydlel ve stejném domě jako my, měl tam pronajatou mansardu. Jmenoval se Neuen a já jsem kamarádila s jeho dcerou, i když ona chodila do jiné školy. Když jsem přijela po válce do Strakonice, známí mi říkali: „Proboha Tě prosím, jdi za panem Havrdou a přimluv se za pana Neuna, vždyť on tam těm vašim celou dobu, než šli do transportu, nosil jídlo.“ Pan Neuen byl ve sběrném táboře a mně se podařilo ho vyreklamovat [10](#). Nakonec ale stejně z republiky odjel. Potom ještě jedna moje spolužačka byla ze smíšeného manželství. Její tatínek byl Čech, maminka Němka. Kromě té mé kamarádky, shodou okolností také Dáša, se za války celá rodina chovala hrozně, bratr byl v Hitlerjugend [11](#)... Dáša tu po válce zůstala. Nikdo se jí nemusel bát, byla Češkou a zůstala jí. Tohle byli všichni Němci, které jsem znala. Asi jich ale ve Strakonicih žilo víc...

Za války - Pobyt v Anglii

O tom, že pojedu do Anglie, se rozhodlo někdy po okupaci. Pak to všechno šlo ráz na ráz, měla jsem odjet transportem v červenci [1939]. Měla jet i sestra a byly jsme vybrané nějakou rodinou, že u nich budeme. Pak si ale sestra zlomila nohu a stalo se to, co rodičům nikdy neodpustím. Řekli, že se zlomenou nohou nikam nepojede a že odjede až tím zářijovým transportem, až bude v pořádku. Jak známo, zářijový transport už nevyjel. Rodina, ke které jsem měla jít, od toho odstoupila, chtěla sourozence, aby to bylo snazší, tak pak se to nějak zorganizovalo s těmi strýčky, kteří už v Anglii byli oba, tak se mi řeklo, že pojedu na prázdniny ke strýčkům a to jsem se tam hrozně těšila. Když jsem se s rodiči a celou rodinou loučila, vůbec jsem netušila, jak to dopadne, že už je nikdy neuvidím. Nedovedu si představit, že by se o mě rodiče nebáli, ale nepochybně byl jejich strach menší než strach rodičů, kteří vůbec nevěděli, co s jejich dítětem bude.

Do Anglie jsem si s sebou brala spoustu talismanů od učitelů a spolužaček. Bohužel se to tak nějak všechno časem ztratilo nebo se s tím něco stalo... Třeba jsem měla od jedné své učitelky, kterou jsem měla moc ráda, takového modrého skleněného medvěda na modré, průhledné kře. Toho jsem tahala pořád s sebou, až jednou jsem ho měla na kraji bazénu při plaveckých závodech, někdo mi do něho kopnul a on se rozbil. Léta letoucí jsem pak schovávala v pytlíčku aspoň ty střepy. Taky jsem měla takovou panenku, tu sežrali moli... a tak.

Pamatuji si, že jsem se velmi těšila na cestu lodí, nikdy předtím jsem u moře nebyla. Jenomže, bohužel jsme to přejížděli v noci, tak to mě strašně mrzelo. V transportu se mnou jelo mnoho dětí, které jsem potom potkala i v československé škole ve Walesu, mladá dívka, která nám dělala doprovod, se později provdala za našeho češtináře.

Když jsem přijela do Anglie, neuměla jsem jediné slovo anglicky. Nejdříve si mě strejčkové přehazovali sem a tam. Takže jsem prvně bydlela u toho Jana v Londýně, který měl i s rodinou pronajatou vilku. Jejich děti byly mladší než já. Strašně jsem se u nich nudila. Pořád jsme museli být na zahradě. Já jsem si chtěla číst, oni si chtěli se mnou hrát. Tak jsem byla ráda, když jsem se potom přestěhovala k tomu druhému strýčkovi, Josefovi, tady se mi líbilo, protože sestřenice byla dvouletá a ještě si hrát nechtěla. Já jsem teda byla vypuštěna mezi děti na ulici, abych pochytila angličtinu. Jenže, stalo se, že za čtrnáct dní tam ty moje kamarádky mluvily docela obstojně česky, ale já anglicky ani slovo. Prostě jsem byla osobnost a trvala jsem si na češtině.

Když dědeček prodal ty své litické akcie, rozdělil výtěžek z nich mezi své tři děti. Strýček Jan už byl v Anglii, a protože se vědělo, že tam pojedou taky, převedla maminka svůj podíl také do Anglie a byl určen v podstatě pro mě. Zaplatila se z něj internátní škola, do které jsem nastoupila. V Anglii bylo hodně internátních škol a bylo to považováno za takové lepší vzdělání, obzvlášť tahle škola byla považována za něco nóbli, protože v ní za mlada studovala paní Churchillová.

Mně se na škole líbilo hrozně moc. Když jsem nastoupila, neuměla jsem anglicky takřka nic, tak mě dostala na starost Jenny, aby se o mě postarala. A postarala se perfektně. Ještě s další kamarádkou, Shielou, která byla vnučkou nějakého dávného ministerského předsedy. Ty dvě holky byly výborné a s Jenny jsme nejlepší kamarádky dodnes. Když jsme za komunismu nemohli my vyjet za hranice, Jenny jezdila za mnou sem. Máme blízko Mirotic chalupu, tak k nám jezdila na chalupu a strašně moc se jí tam líbilo. Moje vnučata ji znají od narození a to si představte. Já jsem jim vždycky, teda vlastním dětem taky, ale hlavně vnučky nechtěly pohádky, když byly malé, místo toho škemraly, abych jim vyprávěla příhody ze svého života. Tak jsem vykládala o různých lumpárnách, které jsme prováděli, a taky o tom, jak se tahle Jenny o mě starala, jak mi tam bylo smutno, že jsem byla v cizině a nikomu jsem nerozuměla... No, a teď moje vnučky chodí do školy a obě se o někoho starají. A hrozně se s tím chlubí. Ta mladší, Veronika, hned první den, co se v první třídě vrátila ze školy, mi hlásila: „Babičko, já se starám o Gorana. On je uprchlík z Chorvatska. On neumí česky.“ A pak se starala o jednu Gruzínku. Ta starší, Markéta, se zase starala o Číňánka. Tak když se dětem už v dětství vstíjí taková nějaká zkušenost...

V Anglii se chodilo do školy od pěti let, ne jak u nás od šesti. Abych se teda dostala mezi děti stejného věku, musela jsem dělat testy, a protože jsem je udělala dobře, dostala jsem se dokonce ještě o třídu výš, takže jsem měla náskok dva roky. Anglicky jsem se na škole naučila velice rychle. Ten první rok, to jsem měla ještě nějaké problémy, ale zase mě využívala celá třída, když si nebyla jistá v kramflecích. Nabádali mě, že mám zdržovat, na co se mám učitelů ptát... a já jsem vyhověla, velice ráda. Musím říct, že okolí mě přijalo velice dobře. Angličané jsou velice přátelští lidé.

V mé anglické internátní škole byla kromě mě ještě jedna Češka, byla o něco mladší. Neměly jsme se spolu bavit, proto každou dali na jiný konec. No, ale když to šlo, bavily jsme se stejně a dohodly jsme se, že protože se nám strašně stýská, vrátíme se domů. Že už v Anglii nebudeme. Válka zuřila, ale my se prostě dohodly, že se vrátíme. Měly jsme to naplánované tak, že pojedeme stopem, ona do Prahy, já do Strakonice. Schovávaly jsme si sušenky, protože nic jiného nevydrží, až

konečně přišel den, kdy jsme si řekly: „Tak, v noci vyrážíme.“ A vyrazily jsme. Vylezly jsme z chodby oknem na požární žebřík... a dál jsme se nedostaly. Někdo nás viděl, tak nám tedy hezky vysvětlil, že to jako ne... Bylo to někdy v devětatřicátém roce. Ještě se nebombardovalo, ani jsme nevěděly, jak válka vypadá.

V té internátní škole jsem byla až do čtyřiačtyřicátého roku. Potom, v šestnácti letech, jsem odmaturovala. Jejich systém je zase trošku jiný než náš, každá univerzita má přidělené nějaké střední školy, o které se při maturitě stará. Na jaře na ně přijedou ti univerzitní učitelé a žáci skládají ústní část maturity. V červnu potom jsou na školy rozeslány písemné testy, a ty všichni píší v jeden den. A celé léto se pak napjatě čeká, jak to dopadne, až v srpnu vyjdou v novinách výsledky. Kdo zkoušku udělá s vyznamenáním, může si rovnou zaregistrovat vyšší maturitu a jít na univerzitu. To se mi tedy povedlo, udělala jsem oxfordskou maturitu a teď co dál? Češtinu ne že bych zapomněla, sice jsem byla v internátě, ale třikrát do roka jsem byla poměrně dlouhou dobu doma, u strýčků. Měsíc o Vánocích, měsíc o Velikonocích a dva měsíce v létě. Jenže moje úroveň byla z páté obecné. A protože ve Walesu byla česká škola, dali mě na ten poslední rok tam.

Můj strýček Josef se v Londýně pohyboval mezi československými exilovými politiky a i já jsem se s nimi občas stýkala. Strýc vedl Hlas svobodné republiky [12](#), české vysílání, a když občas potřebovali dětský hlásek, šla jsem tam číst. Setkávala jsem se zde s Ornestem [Ornest, Ota (1913 – 2002): vl. jménem Ohrenstein. Český div. režisér, překladatel – pozn. red.], Tigridem [Tigrid, Pavel (1917 – 2003): vl. jménem Schönfeld. Český novinář, publicista a politik – pozn. red.], ty jsem měla moc ráda, byli jsme velcí kamarádi. Ke Korbelům chodil na návštěvu také Jan Masaryk [13](#), to byl takový velký srandista. Často se účastnil debat v anglické BBC, jmenovalo se to Brain Trust, a byl z těchto debat známější než jako český diplomat. O patro níž bydlel Prokop Drtina [Drtina, Prokop (1900 – 1980): český právník a politik – pozn. red.], pozdější ministr, a měl u sebe taky neteř, Sylvii Loewenbachovou, se kterou jsem kamarádila. S Benešem [14](#) jsem se setkala jen jednou, náhodou, a to jsem byla tak pitomá, že jsem se styděla se přihlásit.

V té československé škole rozdělovali děti do tříd podle věku. Proto jsem nemohla nastoupit rovnou do oktávy, dodělat si českou maturitu a školu skončit, ale musela jsem jít do sexty. No, moc jsem se toho v této škole nenaučila, ale stejně to tu bylo naprosto skvělé. Jednak se nás tu sešla velká spousta dětí z toho transportu, mezitím jsme se neviděli. A pak také tu byl úplně jiný poměr žáci profesori, protože ti nás měli na starost čtyřadvacet hodin denně. Sice tam byly taky nějaké ošetřovatelky, které na nás měly dohlížet mimo vyučovací hodiny, ale v podstatě bylo všechno na těch kantorech. Někteří z nich nebyli o moc starší než my. Třeba češtináře jsme měli hrozně rádi. Jeho žena nás doprovázela v transportu, bylo jí už devatenáct, takže nemohla jet jako dítě, ale nějakou šťastnou náhodou se jí podařilo vyjet také. Pak dělala dozor v té české škole a vdala se za češtináře, který tam učil. Ještě v Anglii se jim narodila dcera, Mařenka, a tak když ti dva chtěli jít třeba do kina, s radostí jsme se ujali hlídání. Takový jsme měli mezi sebou vztah. Tahle malá Mařenka je matkou Pavla Zuny [Zuna, Pavel (nar. 1967): do 30. června 2006 moderátor a vedoucí několika projektů TV Nova – pozn. red.], který pracuje na Nově [nejsledovanější komerční česká televize – pozn. red.].

O tom, co se dělo doma, jsme neměli žádné informace. S rodiči se dal kontakt udržovat jen do té doby, než vypukla válka. Pak to ještě nějakou dobu šlo přes známé ve Švýcarsku, ale zanedlouho už ani to ne. Poslední roky války začaly postupně pronikat zvěsti o těch hrůzách, které se tu děly. Těsně po skončení války chodily seznamy Červeného kříže, které ale byly nespolehlivé a moc se z

nich člověk nedozvěděl. Našla jsem v nich jenom maminku, že zemřela ještě v Terezíně, tam byly ještě poměrně dobře vedené evidence. Horší to bylo s těmi, co šli dál, o nich jsme měli k dispozici jenom velice chabé informace. Co se stalo s mou rodinou, jsem se dovídala postupně. Když jsem se vracela do Československa, věděla jsem pouze o mamince, jinak nic.

Po válce

Vracela jsem se vlastně hned, jak to bylo možné, s rodinou strýce Josefa prvním repatriačním transportem. Bylo to někdy v květnu, nejpozději v červnu, na Václaváku ještě stály barikády. Repatriaci organizovalo letectvo a vozili nás bombardéry, seděli jsme na dřevěných lavicích v prostoru, kde dřív vozili bomby. Nebylo vidět vůbec nic a strašně mě to tam otravovalo, tak jsem se šla podívat dopředu, k pilotům. Ti pak udělali jednu šílenou věc, když jsme letěli nad Drážďanami, řekli, že mi ukážou, jak to tam krásně rozbili. Tak udělali vžum... mně to nevadilo, ale ti chudáci, co seděli vzadu, popadali. Můj první let v životě se tedy odehrál v bombardéru místo bomby.

Když jsem přijela do Československa, hned jsem začala zjišťovat, kdo přežil. Bylo mi jasné, že pokud se někdo vrátí, naším styčným bodem budou Strakonice, jenom tam se můžeme setkat, jinak neměl nikdo na nikoho adresu. Pořád jsme se ptali ve Strakonicích, ale nikde nic. Když jsem tam jezdila, potřebovala jsem ještě propustku do amerického pásma. V domě U Hybernů v Praze měl Červený kříž vyvěšené seznamy, tak jsem se chodila dívat i tam. Nakonec se vrátil bratranec a sestřenice z tatínkovy strany, z mamčininy strany nikdo. Úplně nakonec jsem se dozvěděla asi rok po válce, že tatínek zahynul v Osvětimi.

Majetek, který rodiče poschovávali po přátelích, mi byl v pořádku vrácen. To, co nám bylo zabaveno, nábytek, auto, tatínkova ordinace, z toho nebylo nikdy nic. Vcelku musím říct, že jsem byla ve Strakonicích přijata velice vřele. Každý mě vítal a objímal, na tatínka vzpomínal... tatínek byl opravdu velice populární.

Po návratu jsem nejdřív bydlela u strýce Josefa, který měl byt na Hradčanském náměstí. Velice brzy ale odjel do Bělehradu jako velvyslanec a já jsem tady zůstala se švagrovou mé babičky, kterou jsem do té doby nikdy neviděla. Stará paní, bylo jí přes osmdesát. Kdo byl plnoletý, měl štěstí, dostal byt. Kdo nebyl, měl smůlu. Někteří mí spolužáci ze školy šli do pěstounských rodin, někteří dokonce do dětských domovů. Bylo to dost kruté pro toho, kdo tu nikoho neměl.

Abychom o sobě měli aspoň trochu přehled, chodila jsem každý den k příletům na staré ruzyňské letiště. Musela jsem pěšky z konečné jedenáctky ve Velešlavíně, šlo se dobrou hodinu pěšky tam a hodinu nazpět. Ale stálo to za to, neztratili jsme na sebe kontakt a vůbec, hodně jsme my z té české školy drželi po válce pohromadě. Nikdo nikoho neměl, byli jsme vlastně jako rodina.

Co se týče školní docházky, měla jsem po návratu na vybranou. Buď nastoupit do septimy a další dva roky chodit na střední, nebo si svoji anglickou maturitu nostrifikovat. Takže jsem si ji nostrifikovala, rok jsem měla na to, abych se doučila český jazyk, literaturu a dějepis, a pak jsem mohla jít na vysokou školu. Nastoupila jsem na obor angličtina - francouzština na filosofické fakultě. Angličtinu jsem uměla levou zadní a francouzštinu jsem se taky učila už dost dlouho.

Musela jsem se taky sama nějak živit. Měla jsem šest set korun [V listopadu 1945 byla stanovena relace koruny ke zlatu na 1 Kčs = 0,0177734 g zlata - pozn. red.] sirotčí důchod a to bylo dost mizerné. Nikdy v životě jsem se neměla tak špatně jako tady po válce. Moje teta z tatínkovy strany,

žena strýčka Josefa, se vrátila a vzala si mě od té staré paní k sobě, dokonce dostala svůj starý byt. Ale i ona měla velice malý důchod, takže to bylo opravdu velice špatné. Krom toho jsme neměly vůbec čím topit, protože uhlí se dostávalo na příděl a ten byl velký nějak podle toho, kolik se protopilo. Prostě to bylo hrozné. První zima byla vůbec strašná. Já jsem z Anglie byla oblečena na jejich počasí, neměla jsem teplé boty, neměla jsem zimní kabát, neměla jsem nic. Naštěstí moje teta, která zůstala v Anglii, tady měla mnoho známých, kteří měli děti a já jsem je učila angličtinu, případně jsem chodila děti hlídat. Tak tak jsem chodila po rodinách, vlastně jsem se u nich najedla a i mi zaplatili. Přitom jsem se učila na tu nostrifikaci. Další rok jsem už věděla, že budu nastupovat na vysokou, takže jsem v létě mohla jít na uhelnou brigádu do Mostu. Pracovali jsme v povrchovém dole, nakládali jsme vagóny. A to jak kluci, tak holky, i když holek tam moc nebylo. Bylo to hrozné. Dělali jsme i noční směny. Po nějaké době ale viděli, že holky tuhle práci opravdu dělat nemohou a proto nás rozestrkali po různých táborech do kuchyní. Bydlela jsem na pokoji s jednou medicou, za kterou chodil můj budoucí muž, Vladimír Šíma. Tak jsem se s ním seznámila. To byla jedna pozitivní věc na brigádě. Druhá byla ta, že jsme dostali za práci zapláceno, což tenkrát nebylo zanedbatelné. Taky jsme dostali poukázky na šaty a boty a co bylo nejdůležitější, i deputátní uhlí. Takže nadcházející zimu už jsme měli sklep plný uhlí a nebyla nám zima. A protože jsme toho hodně propálili, dostali jsme potom i větší příděl.

O tom, co je to komunismus, jsme byli velice dobře informováni a proto jsem se znepokojením sledovala události, které vedly k jeho nastolení. V únoru 1948 [15](#) jsem se zúčastnila té velké studentské demonstrace, která šla na Hrad. Měla jsem štěstí, podařilo se mi utéct, než je začali pochyťovat. Průvod šel Nerudovkou a v tom ohybu, kde se Nerudovka stáčí nahoru na Hradčanské náměstí, bydleli shodou okolností strýcovi známí. Takže když to tam začalo vřít, vletěla jsem k nim do vchodu, schovala se tam a události pozorovala z povzdálí.

Na fakultě to bylo také dobré, dokud mě nevyhodili. Že bych měla problémy z toho, že jsem byla v Anglii... hlavně jsem měla problémy kvůli tomu, že jsem zůstala bez poručníka. V té době totiž člověk byl plnoletý až v jednadvaceti, teprve komunisti to snížili na osmnáct, aby měli víc voličů. Mým poručníkem byl strýc Josef. Ten po válce nastoupil jako velvyslanec v Bělehradě a po Únoru i s rodinou emigroval. Naposledy byl v Praze na pohřbu Masaryka [Masaryk, Jan (1886-1948)], to už sám. Když utekl, já ještě nebyla plnoletá a v podstatě jsem byla bezprávní, nemohla jsem si sama nic vyřídit. Strýc 26. prosince složil svou funkci u Spojených národů, odjel do Anglie a pak do Ameriky. Takže to bylo v prosinci. A v lednu byly na vysokých školách prověrky. Já měla tu smůlu, že jsem se dostala ke komisi, kterou šéfoval můj známý z Anglie. Byl to kantor, hnusný komunista, který nás učil na té české škole, na fakultě přednášel staroangličtinu. Nenáviděl se se stýčkem, měli spolu věčně nějaké diškurzy. Tento chtěl mít v tom českém vysílání komunistický projev, kdežto strýček, který samozřejmě nikdy nebyl komunista, s tím nesouhlasil. Když jsem přišla na tu prověrku a viděla, že v komisi sedí tento profesor, bylo mi jasné, že to dopadne špatně. A taky první, co na mě vybafl: „Kde máš poručníka?“ „No, v Paříži.“ Já ještě nevěděla, že strýček utekl, myslela jsem, že je v Paříži a pracuje tam v komisi, jenže tento hajzl už to věděl. Tak začal mít hloupé řeči a mně už bylo jasné, že mě vyhodí. Tak jsem si dovolila a řekla mu: „A pane profesore, od kdy se vysokoškolským studentům tyká?“ To bylo poslední, co jsme si řekli. Tím skončilo moje studium.

Tou dobou už jsem chodila s mým pozdějším mužem. Bydleli na Vinohradech ve Francouzské ulici, můj muž byl taky z takové chudší rodiny. Tedy taky, já ne, ale tenkrát jsme byli oba chudí. Jela

jsem za nimi a doma byla jenom jeho babička. Tu jsem já strašně milovala, byla ke mně velice hodná. No a v kuchyni měli kamna na uhlí. Babička přikládala do kamen a vařila. A jak měla u sebe uhlák, vytáhla jsem index a mrštila s ním do něj. Babička ho vytáhla, o zástěru ho takhle otřela a povídá: „Schovej si ho, nevíš, kdy se ti bude hodit.“ A měla pravdu. Když byly v devadesátém roce rehabilitace, tak mi index s razítkem „Vyloučena“ moc pomohl. Okamžitě mě prověřili a dostala jsem dokonce červený diplom. Titul sice nemůžu používat, ale měli jsme i promoci. Původně jsem na tu rehabilitaci ani nechtěla jít, nelíbilo se mi, že se nám omlouvají ne ti, kteří nám ublížili a kteří nás vyhodili, ale lidí v tom úplně nezainteresovaní, kteří nám nic neprovedli. Ale pak vyšel nějaký zákon, podle kterého se měly k důchodu přidat nějaká procenta za každý rok studia, včetně let nedostudovaných. A protože já jsem jako nestranice měla plat nízký a tím pádem i důchod velice malý, překousla jsem to a nechala se rehabilitovat. Takže jsem byla ráda, že index mám a dodnes vzpomínám, jak ho babička otírala o tu svoji zástěru.

Musím říct, že rodina mého muže byla fantastická, jak se ke mně zachovala. Hned, když mi bylo dvacet jedna a dosáhla jsem tím pádem plnoletosti, jsem se provdala. Manžel sice ještě studoval, ale měl to zařízené tak, že vždycky, když byl připraven na zkoušku, mohl na ni jít a nemusel dodržovat ročníky. Školu měl absolvovanou v padesátém roce a hned po promoci musel narukovat. A protože měl za ženu mě, šel k pětépákům [16](#) a do dolů. Doly se jmenovaly Starkov, bylo to v severních Čechách, pak byl na pile v jižních Čechách v Černé a pak ještě dělal v lese v Brdech. Z vojny se dostal roku padesát dva a jen když podepsal papír, že pro ně bude pracovat na vojenských stavbách. To ale byl jeho obor, který vystudoval, tak to až tak nevadilo.

Když muž narukoval, já jsem byla bez místa. Dráhy dělaly nábor a braly každého, tak, abych vůbec byla schopna nějak existovat, přihlásila jsem se a měla jsem nastoupit na vršovické nádraží zapisovat vagóny. Jenže den před tím telefonoval někdo z ředitelství s tím, že zjistil, že mám maturitu a že oni mají zoufalý nedostatek účetních, tak prý jestli bych si nechtěla udělat rychlokurz. To jsem byla celá šťastná, že se mi něco takového naskytlo a pracovala jsem nejprve jako účetní v závodní kuchyni na Wilsonově nádraží a potom v drážním učňovském internátu na Spořilově. Tam jsem vydržela než se mi narodila dcera. Starší dcera Jana se narodila v roce 1952, mladší Olga v roce 1958.

Když byly děti malé, pracovala jsem doma. Jedna příbuzná mého muže měla pletací stroj a pletla pro nějaké družstvo. Tak jsem si řekla, že je to dobrý nápad, nějak komplikovaně přes Tuzex [Tuzex: tuzex byl za totality vyhledávaný obchod, kam chodili lidé kupovat zahraniční, jinde nedostupné zboží – pozn. red.] si obstarala pletací stroj a pletla pro Oděvní službu jako domácí dělnice. A bylo to hrozné. Jakmile člověk vstal od stroje, už nešly peníze. Nelíbilo se mi tam, vedoucí byli nevzdělaní a takoví panovační... Pak se mi naštěstí naskytlo, že jsem mohla zaučovat nové dělnice v nějaké továrně a přes to jsem se dostala do vzorkovny, kde se dělaly vzorky svetrů pro Barrandovské ateliéry. To už bylo lepší, ale stejně jsem byla ráda, když mi v šedesátých letech zavolal jeden kamarád z české školy v Anglii a řekl, že v Četce, v České tiskové kanceláři [17](#), zavádějí anglický servis. Prý už tam jsou dva a shání další čtyři lidi, a že je to tam bezvadný, člověk je uklizený... Překládala jsem zprávy do angličtiny. Zažila jsem tu šedesátý osmý rok [18](#), to bylo dost kruté. Protože naše budova byla zabraná, vysílali jsme z I.P.Pavlova. Většina slušných lidí byla následně vyhozena. Nám se nic nestalo, stáli jsme mimo, protože jsme nebyli straníci. Tak nějak jsme se krčili mezi sebou. Tak tam jsem vydržela až do penze.

Měla jsem to komplikované s výchovou dětí. Doma se učilo něco jiného než ve škole a já jsem vždycky trnula hrůzou, aby ve škole něco neřekly. Tak jsem se s nimi vždy smluvila: „To je naše velké tajemství.“ A děti byly rády, že mají se mnou velké tajemství. A když byla moje starší dcera v první nebo v druhé třídě, jednou přišla ze školy a povídá: „Maminko, my už nemáme rádi Stalina.“ To jsem si oddychla. „Zaplať pánbůh.“ Starší dcera vystudovala angličtinu a ruštinu, mladší ekonomku.

Hrozně dlouho let jsme nemohli vyjet na Západ. Poprvé to vlastně bylo až v šestašedesátém roce, tenkrát můj muž pracoval v závodu pro výrobu lepidla Chemoprojekt a spolupracovali s Angličany, Francouzi a Němci. Byl půjčen na půl roku k té anglické firmě a já dostala povolení jet za ním, děti musely zůstat doma. Ještě nějakou dobu po okupaci se dalo celkem jezdit na pozvání, tak jsem tam byla několikrát navštívit příbuzné a starší dcera tam strávila jedny prázdniny u bratrance. Mladší byla ještě malá, a tu jsem vzala do Anglie v osmdesátém roce, kdy jsem tam jela znovu na příslib a výjezdni doložku.

Se strýcem Janem jsem udržovala v podstatě normální kontakt. Byli v Anglii už od třicátého osmého roku, takže vůči komunistickému režimu nebyli uprchlíci. Dokonce sem i jezdili, ne moc často, ale šlo to. S druhým strýcem udržovat kontakt už bylo horší. Tak jednou za rok nám při tom pomáhali jedni známí. Každý, kdo tu žil, asi někdy uvažoval o emigraci. Ale vždy se to nějak zkomplikovalo, takže k ní nikdy v mém případě nedošlo. A taky jsem si nebyla tak úplně jistá, jestli na to mám právo. Myslím si totiž, že spousta lidí to právo neměla. Nic se jim tady nedělo... prostě jsem byla přesvědčena, že kdyby emigrovali všichni, národ zanikne. Takže jsem věděla, že to musím vydržet. Byla jsem přesvědčena, že to tu není na věky, ale složitě to tu bylo, to je pravda. Takže to, že jsem neemigrovala, mně spíš mrzí až teď, když vidím, jací lidé se všude dostali.

Jak jsem se s antisemitismem nesetkávala před válkou, nesetkávala jsem se s ním ani po válce. S židovskou obcí jsem neudržovala žádný kontakt. Dění v Izraeli samozřejmě sleduji, stejně ale jako sleduji situaci třeba v Dárfuru. Je mi líto, jaké to tam mají v Izraeli neklidné, ale rozhodně necítím, že bych tam měla žít.

To, že náš odjezd do Anglie zorganizoval Winton ¹, bylo i pro mě překvapením. Věděli jsme, že za tím stojí nějaká organizace, ale konkrétního člověka jsme neznali. Takže jsme byli překvapeni spíš že se vynořil, než že to byl konkrétně on. Já jsem se s ním setkala poprvé když přijel sem. A bylo to moc krásné. Byli jsme na letišti, každý s kytičkou... Je to takový sranda děda. Tak každý s ním strávil nějakou tu čtvrt hodinku. Potom jsme ho zvali, když byl sraz naší školy. To bylo v roce devadesát osm. Tenkrát ještě byla moje třída komplet a slavili jsme společně naše sedmdesátiny. Bylo to nádherné setkání. Loni bylo zase šedesáté výročí konce války, opět se konalo setkání ve Walesu, toho už jsem se ale nezúčastnila, byla jsem jen na recepci na našem londýnském velvyslanectví.

Začátkem devadesátých let to bylo těžké. Ceny letěly nahoru, důchod byl na to malý, a všechny (socialistické) publikace, pro které jsem překládala, zanikly. Trvalo nějaký čas, než se naskytla náhrada. Zůstalo mi dobré jméno a o mou práci je stále zájem.

Glosář:

¹ Winton, Sir Nicholas (nar

1909): britský makléř a humanitární pracovník, který se v roce 1939 podílel na organizování transportů židovských dětí z území Protektorátu Čechy a Morava do Velké Británie. Tímto způsobem bylo zachráněno 669 dětí.

2 Velká hospodářská krize (Světová hospodářská krize)

koncem října 1929 došlo k velkému propadu akcií na americké burze a následně k hospodářské krizi. Banky požadovaly splacení půjček, což zapříčinilo zavírání továren. V důsledku toho docházelo ke zvyšování nezaměstnanosti a následně k poklesu životní úrovně. Do ledna 1930 se americký peněžní trh vzpamatoval, ale během tohoto roku došlo k další bankovní krizi. Navíc koncem roku 1930 se krize rozšířila i do Evropy. Během roku 1931 zasáhla Rakousko, Německo, Velkou Británii. Zemědělské země centrální Evropy byly zasaženy poklesem exportu, což vyvolalo zemědělskou krizi.

3 Mnichovská dohoda: podepsána Německem, Itálií, Velkou Británií a Francií roku 1938. Umožňovala Německu okupovat Sudety (pohraniční oblast osídlenou německou menšinou). Představitelé Československa se jednání nezúčastnili. Maďarsku a Polsku byla také přislíbena část území Československa: Maďarsko okupovalo jižní a východní Slovensko a část Podkarpatské Rusy, Polsko okupovalo Těšín a část Slezska. Československo tak ztratilo rozsáhlá ekonomická a strategicky důležitá teritoria v pohraničních oblastech (asi třetinu z celého území).

4 Terezín

malé pevnostní město, které bylo v době existence Protektorátu Čechy a Morava přeměněno v ghetto, řízené SS (Schutzstaffel, Ochraný oddíl). Židé byli z Terezína transportováni do různých vyhlazovacích táborů. Čeští četníci byli využíváni k hlídání ghetta a zároveň s jejich pomocí mohli Židé udržovat kontakty s okolním světem. Navzdory zákazu vzdělávání se v ghettu konala pravidelná výuka. V roce 1943 se rozšířily zprávy o tom, co se děje v nacistických koncentračních táborech, a proto se Němci rozhodli Terezín přetvořit na vzorové židovské osídlení s fiktivními obchody, školou, bankou atd. Do Terezína pozvali na kontrolu komisi Mezinárodního červeného kříže.

5 Pražské jaro

období demokratických reforem v Československu, od ledna do srpna 1968. Reformní politici byli tajně zvoleni do vedoucích funkcí KSČ: Josef Smrkovský se stal předsedou národního shromáždění a Oldřich Černík předsedou vlády. Významnou osobou reforem byl Alexandr Dubček, generální tajemník ústředního výboru komunistické strany Československa (ÚV KSČ). V květnu 1968 ÚV KSČ přijal akční program, který vymezil novou cestu k socialismu a sliboval ekonomické a politické reformy. 21. března 1968 na setkání zástupců SSSR, Maďarska, Polska, Bulharska, NDR a Československa v Drážďanech bylo Československo upozorněno, že jeho směřování je nežádoucí. V noci 20. srpna 1968 sovětská vojska spolu s vojsky Varšavské smlouvy podnikly invazi do Československa. Následně byl podepsán Moskevský protokol, který ukončil demokratizační proces a byl zahájen normalizační proces.

6 Masaryk, Tomáš Garrigue (1850-1937)

československý politický vůdce, filosof a přední zakladatel První republiky. T.G.M. založil v roce

1900 Českou lidovou stranu, která usilovala o českou nezávislost v rámci rakousko-uherské monarchie, o ochranu menšin a jednotu Čechů a Slováků. Po rozpadu rakousko-uherské monarchie v roce 1918 se Masaryk stal prvním československým prezidentem. Znovu zvolen byl v roce 1920, 1927 a 1934. Mezi první rozhodnutí jeho vlády patřila rozsáhlá pozemková reforma. Masaryk rezignoval na prezidentský úřad v roce 1935 a jeho nástupcem se stal Edvard Beneš.

7 Wagnerová - Černá, Marie (1887 - 1934)

psala pod literárním pseudonymem Felix Háj. Byla zaměstnána jako hospodyně v Mníšku pod Brdy. Její literární práce byly zaměřeny na mladé lidi. Vyvrcholením její kariéry bylo populární sedmidílné dílo Kája Mařík. Během totalitního režimu bylo jeho vydávání zakázáno.

8 Sokol

jedna z nejznámějších českých organizací, která byla založena v roce 1862 jako první tělovýchovná organizace v rakousko-uherské monarchii. Největší rozkvět zažila mezi světovými válkami, kdy počet jejích členů přesáhl 1 milion. Sokol sehrál klíčovou roli také při národním odporu vůči Rakousko-Uhersku, nacistické okupaci a komunistickému režimu, i když byl právě během první světové války, za nacistické okupace a komunisty po roce 1948 zakázán. Obnoven byl v roce 1990.

9 Protektorát Čechy a Morava

Poté, co Slovensko vyhlásilo nezávislost v březnu 1939, Německo okupovalo Čechy a Moravu, které byly přeměněny v protektorát. Do čela Protektorátu Čechy a Morava byl postaven říšský protektor Konrád von Neurath. Povinnosti policie převzalo Gestapo. V roce 1941 Říše v protektorátu začala praktikovat radikálnější politiku. Byly zahájeny transporty Židů do koncentračních táborů, Terezín byl přeměněn v ghetto. Po druhé světové válce byly hranice Československa navráceny do původního stavu (kromě Podkarpatské Rusi) a většina německé populace byla odsunuta.

10 Nucený odsun Němců

jeden z termínů používaný pro označení masových deportací Němců z Československa, které proběhly po druhé světové válce na přelomu 1945-46. Iniciátorem myšlenky vyřešit poválečné vztahy mezi Čechy a Sudetskými Němci masovou deportací byl prezident Edvard Beneš, který pro svůj záměr získal podporu spojenců. Deportace Němců z Československa spolu s deportacemi z polského pohraničí byly největším poválečným přesun obyvatelstva v Evropě. Během let 1945-46 muselo Československo opustit více než 3 miliony lidí, 250 000 Němců s omezenými občanskými právy mohlo zůstat.

11 Hitlerjugend

mládežnická organizace Národně socialistické německé dělnické strany (NSDAP). V roce 1936 byly všechny ostatní do té doby existující mládežnické organizace zrušeny a Hitlerjugend zůstala jedinou povolenou mládežnickou organizací. Od roku 1939 všichni mladí Němci ve věku 10-18 let byly povinni vstoupit do Hitlerjugend, která organizovala mimoškolní aktivity a politické vzdělání. Chlapci nad 14 let absolvovali předvojenský výcvik a dívky nad 14 let byly připravovány na mateřství a domácí povinnosti. Po dosažení 18. roku mladí lidé buď vstoupili do armády, nebo

nastoupili do práce.

12 Hlas svobodné republiky

v roce 1939 BBC začala vysílat pravidelně v českém jazyce. Vysílání nejprve trvalo 15 minut denně. Koncem roku 1939, poté, co byla definitivně uznána československá exilová vláda, však BBC přidala k tomuto vysílání další dva vysílací časy. Toto vysílání pak začalo být označováno jako Hlas svobodné republiky. V čele československého oddělení stála Sheila Grant-Duff. Na programu pracoval Josef Kodíček, který původně působil jako šéfredaktor v deníku Tribuna, dále G. Stern ze stejného deníku, Kosef Kosina, Míša Papírník, J. Patzaková a další. Později se k nim připojili lidé jako básník Ivan Jelínek, novináři Karel Brušák a Pavel Tigrid a divadelní ředitel Ota Ornest.

13 Masaryk, Jan (1886-1948)

československý diplomat, syn Tomáše Garrigue Masaryka, prvního prezidenta Československa. Jan Masaryk působil jako ministr zahraničních věcí v československé exilní vládě sídlící v Londýně po Mnichovské dohodě (1938). Jeho politika zahrnovala spolupráci se Sovětským svazem a stejně tak i se západními mocnostmi s cílem dosáhnout osvobození Československa. Po osvobození (1945) Jan Masaryk setrval na svém postu až do komunistického převratu v roce 1948, kdy bylo oznámeno, že spáchal sebevraždu.

14 Beneš, Edvard (1884-1948)

československý politik a prezident v letech 1935-38 a 1946-48. Byl stoupencem T. G. Masaryka, prvního československého prezidenta, myšlenky čechoslovakismu a Masarykovou pravou rukou. Po první světové válce zastupoval Československo na Pařížské mírové konferenci. Edvard Beneš působil ve funkci ministra zahraničních věcí (1918-1935) a ministerského předsedy (1921-1922) nového československého státu a stal se i prezidentem po odstoupení T. G. Masaryka z prezidentského úřadu v roce 1935.

15 Únor 1948

komunistické převzetí moci v Československu, které se pak stalo jedním ze sovětských satelitů ve východní Evropě. Státní aparát byl centralizovaný pod vedením Komunistické strany Československa (KSČ). Soukromé vlastnictví v hospodářství bylo zakázáno a vše bylo podřízeno centrálnímu plánování. Politická opozice a disent byli pronásledováni.

16 PTP (Pomocné technické prapory)

vytvořeny roku 1948 pro politicky nespolehlivé osoby, např. lidé aristokratického původu, kapitalisté, synové farmářů a pozemkových vlastníků, kteří nesouhlasili s kolektivizací, dále duchovní atd. Jejich vojenská služba nebyla časově omezena (základní vojenská služba trvala dva roky). Kvůli jejich vojenské nespolehlivosti jim nebyla vydána zbraň. Obvykle vykonávali fyzicky náročnou práci. V 50. letech prošlo vojenskými pracovními tábory přes 44,000 mužů. V době Československé socialistické republiky PTP nikdy oficiálně neexistovaly. Hovorově byli nazýváni Černí baroni.

17 Československá tisková kancelář

byla založena krátce po vypuknutí první světové války ve Washingtonu. T. G. Masaryk však současně v Londýně v roce 1916 založil Českou tiskovou kancelář. Tyto organizace mohou být považovány za předchůdkyně dnešní ČTK, založené předsednictvem československého národního shromáždění 28. října 1918. V listopadu 1950 se ČTK spojila se Slovenskou tiskovou agenturou. V roce 1992 se opět rozdělily. Česká odnož se vrátila ke svému původnímu názvu ČTK a slovenská pobočka začala používat název Tisková agentura Slovenské republiky.

18 Okupace Československa Varšavským paktem

uvolňování komunistického režimu v Československu během Pražského jara (1967-68) šlo dále než v ostatních zemích sovětského bloku. Tento nový vývoj byl konzervativním sovětským komunistickým vedením chápán jako neúnosný odklon od nastavené linie, nebezpečný pro sovětskou politickou nadvládu v regionu. Moskva se proto toto směřování rozhodla radikálně ukončit a za účasti dalších čtyř zemí (Polsko, Východní Německo, Maďarsko a Bulharsko) Varšavského paktu provést invazi do Československa v srpnu 1968.